

Monok István bekopog az ablakon

†Ötvös Péter

Emlékszem, mert meglepődtem. De talán azért is emlékszem jobban, mert nyűgös tanévkezdésem volt 1977 őszén. Nem voltam akkor még elég idős, de már elég fiatal sem, nem bíztam nagy találkozásokban, és éppen szorongva készültem egy hosszabb külföldi ösztöndíjra. Ez volt a harmadik évkezdésem a Régi Magyar Irodalom Tanszéken Szegeden. Alig két hét telt el a félévből, egyszer találkoztam – akkor csak – az egyik, szűk csoporttal. Bemutatkoztunk, és beszéltünk röviden a félévi programról. Igazán senkinek az arcát nem tudtam még megjegyezni. Kivéve egy idősebb fiúét, az akkoriban inkább a vallásos körökre jellemző szokatlan nagy szakálla miatt, valamint azért, mert észrevehetően figyelt a tervezett programvázlatra. Feltűnő jelenség volt, de a nevét csak a füzetemből tudhattam volna.

A tanítás mellett viszonylag intenzíven éltünk akkor két kisgyerekekkel. Azokban a napokban is különböző helyekről szállítottuk őket haza, a legkisebb autóval, amelyikbe még befértünk, egy ún. „kispolszkival” (Polski Fiat 126p). Így történt ez akkor is, amikor egy saroknál elsőbbséget kellett adnunk (a Bécsi körútra akartunk kifordulni), és kis ideig várakoztunk. Már alkonyodott. A járdán, mintegy tíz méterre az úttesttől, kis csoport beszélgetett. Talán öten lehetek, idősebbek és fiatalabbak. A csoportból váratlanul kivált egy nagyobb testű fiatalember, és határozottan felénk indult. Mikor az autóhoz ért, lehajolt, igyekezett, hogy lásson és lássuk, majd bekopogott az ablakon. Emlékszem finom bőrkesztyűjére. Bekopogott, és felénk fordított nyitott tenyérrel integetett. Ő volt az, a nagyszakállú elsős egyetemista, akivel akkor még csak egyszer, a csoportmegbeszélésen találkoztam. Igazán meglepődtem, nem vártam ezt a baráti gesztust. De visszaintegettem. Ő volt Monok István.

Nem sokkal később – még ebben a félévben – feljött a lakásunkra is, és meglehetősen önbizalommal közölte kutatási témáját: a Mátyás-kori humanizmust. Ezt akkor még kicsit bátornak gondoltam, de kétségtelen, hogy egész pályafutását meghatározta a humanizmus iránti szakmai érdeklődés. Később egyre többet, majd elég sokat beszélgettünk, időközben munkatársak és bizalmasabb

barátok lettünk. Nagyon tiszteltem felkészültségét, önálló gondolkozását, kutatói programját, de leginkább kapcsolatteremtő bátorságát. Minden számára (és a szakma számára) fontos ablakon bekopogott már egészen pályakezdőként is. De mindezt mi, akik láttuk őt dolgozni, kapcsolatokat teremteni és ápolni, új programokat, tudományos együttműködést kidolgozni, jól tudjuk. Továbbra is kopogtatott.

A kopogtatás célja és értelme nem volt számunkra mindig világos, de utólag – általában – értelmezhetővé vált. Monok váratlan akcióiról és munkatársainak azokból adódó kezdeti döbbenetéről legendák szólnak. Elterjedt például, hogy Monok 1500 tulipánhagymát ültetett el október elején – mert akkor kell ültetni – a könyvtárunk előtti parkba (ez így konkrétan nem történt ugyan meg), majd mire a tulipánok kikeltek, előkészítette a hágai Királyi Könyvtárral folytatandó tudományos együttműködés programját. Könyvtárakban, levéltárakban, mángyűjteményekben azután mindig úgy fogadták, mint jó barátot. Általában megtalálta a megfelelő ablakot, akkor is, amikor szakmai érdek motiválta, de akkor is, ha például diákjainak kellett segíteni.

Nem volt számára elérhetetlen ablak. Diákjai védelmében, láttam, kopogott ő kollégium és biztosító ablakán. Örülök, hogy hozzánk kopogott be először Szegeden. Azóta sem vesztett semmit segítőkészségéből, felfedezési vágyából és kapcsolatteremtő képességéből.

Monok István most hetven, én nemsokára nyolcvan. Isten éltesse bennünket!